

Miten covid-19-pandemia rajoituksineen vaikutti kanttoreiden työhön ja toimenkuvaan vuosina 2020-2022 ja miten se näkyy heidän työssään vielä vuonna 2025

Raili Bergqvist

Examensarbete för Musiker (YH)-examen

Institutionen för konst och kultur

Jakobstad 2025

EXAMENSARBETE

Författare: Raili Bergqvist

Utbildning och ort: Yrkeshögskolan Novia, Jakobstad

Inriktning: Musiker (YH)

Handledare: Marcus Söderström

Titel:

Datum: 1.6.2021 Sidantal: 17

Bilagor: 1

Abstrakt

Meningen var att kartlägga hur covid-19-pandemin åren 2020–2022 med sina restriktioner har påverkat kantorernas arbete och verksamhet under åren 2020–2025, vilka skillnader det fanns i olika församlingar och på vilka sätt man lyckades utföra kantors jobb under restriktionerna. Jag undersökte också, vilka förändringar pandemin har fört med sig för kantorernas jobb som syns där ännu år 2025. Som metod användes en intervjustudie.

Kantorernas jobb är över huvud taget ett mycket mångsidigt jobb bland människor. I vissa församlingar påverkade restriktionerna mest begravningsverksamheten, medan det i andra var körverksamheten eller gudstjänsterna som påverkades mest. Kantorerna har varit trötta under pandemin och efter den, men det kändes att de här kantorerna som jag intervjuade hade år 2025 återhämtat sig bra från pandemitidens belastningar, men de var oroliga för församlingsmedlemmarnas, speciellt ungdomarnas, välbefinnande under pandemirestriktionerna och även efter dem.

Språk: finska

Nyckelord: Kyrkomusik, orgel, kantor

OPINNÄYTETYÖ

Tekijä: Raili Bergqvist

Koulutus ja paikkakunta: Yrkeshögskolan Novia, Pietarsaari

Suuntautumisvaihtoehto: Muusikko (AMK)

Ohjaaja(t): Marcus Söderström

Nimike:

Päivämäärä 4.6.2025 Sivumäärä 26 Liitteet

Tiivistelmä

Tarkoituksena oli selvittää, miten covid-19-pandemia vuosina 2020–2022 rajoituksineen on vaikuttanut kantoreiden työhön ja toimenkuvaan vuosina 2020–2025, millaisia eroja tässä on ollut eri seurakunnissa ja millä tavoilla kanttorin työtä onnistuttiin tekemään rajoitusten aikana. Tutkin myös, mitä sellaisia muutoksia pandemiasta on seurannut kantoreiden työhön, jotka näkyvät siinä vielä vuonna 2025. Metodina käytettiin haastattelututkimusta.

Kanttorin työ ylipäätään on hyvin monimuotoista ihmisten parissa tehtävää työtä, joka sisältää tietysti myös muusikon työhön oleellisesti kuuluvaa yksinäistä harjoittelua ja paljon suunnittelua. Työtehtäviä on useita erilaisia ja kanttorin toimenkuva vaihtelee hiukan seurakuntien tarpeiden sekä kanttorin omien vahvuuksien ja kiinnostuksen kohteiden mukaan. Toisissa seurakunnissa pandemian ajan tapaamisrajoitukset vaikuttivat eniten hautajaistoimintaan, toisissa taas eniten kuorotoimintaan ja toisissa jumalanpalveluksiin. Haastattelemani kanttorit olivat olleet väsyneitä pandemian aikana ja sen jälkeen, mutta tuntuivat toipuneen hyvin pandemia-ajan rasituksista vuonna 2025. He olivat huolissaan seurakunnan jäsenten ja erityisesti nuorison hyvinvoinnista pandemiarajoitusten aikana ja niiden jälkeen.

Avainsanat: Kirkkomusiikki, Urut, kanttori

BACHELOR'S THESIS

Author: Raili Bergqvist

Degree Programme: Novia University of Applied Science, Jakobstad

Specialization: Musician (UAS)

Supervisor(s): Marcus Söderström

Title:

Date	4.6.2025	Number of pages	26	Appendices
------	----------	-----------------	----	------------

Abstract

The intention was to map out how the covid-19 pandemic 2020-2022 with its restrictions has affected the church musicians work and operation under the years 2020-2025, which differences there were in different congregations and in which ways they managed to do their job under the restrictions. I was also researching which such changes the pandemic has brought to work of the church musicians you still can see there in 2025. The method used was an interview study.

In general, the church musicians' job is very versatile work among the people. In some of the congregations the restrictions mostly affected the funeral operation, while in others the choir operation or the worship services were mostly affected. The church musicians I interviewed had been tired during the pandemic and after it but now it was obvious that year 2025, they had recovered well from the stress of the pandemic time. Instead of themselves they were worried about the wellbeing of the congregation members, especially the youth, both during the pandemic restrictions and afterwards.

Language: Swedish

Key words: Church Music, Organ

Sisällysluettelo

- 1 Johdanto
 2. Tutkimuskysymykset, tutkimuksen sisältö ja tarkoitus
 3. Millä tavoin työn luonne muuttui
 4. Lockdown
 5. Miten pandemiarajoitukset vaikuttivat kanttorin työtehtäviin
 - 5.1. Jumalanpalvelukset ja hartaustilaisuudet
 - 5.2. Hautajaiset
 - 5.3. Muistotilaisuudet
 - 5.4. Avioliittoon vihkimiset
 - 5.5. Kuorotoiminta
 - 5.6. Musiikkileikkikoulut ja musiikin opetus
 - 5.7. Rippikoulutyö
 - 5.8. Konserttitoiminta
 6. Miten pandemia-aika muutti kanttoreiden työtä pysyvästi
 7. Pohdintaa
 8. Yleistä
- Lähdeluettelo

1 Johdanto

Covid19-viruksen maailmanlaajuisen leviämisen eli kansankielessä koronapandemian takia julistettu poikkeustila ja sen myötä tulleet tapaamisrajoitukset kestivät kaksi vuotta, maaliskuusta 2020 maaliskuuhun 2022. Vuonna 2022 kansan rokotekattavuus alkoi olla niin suurta, että rajoituksista luovuttiin.

Suomen evankelisluterilaisen kirkon kanttorit ovat yleensä korkeakoulutettuja ammattimuusikoita. He ovat vastuussa kaiken musiikin järjestämisestä seurakuntien tilaisuuksiin. Niinpä heidän koulutuksensakin on monipuolinen. Tämä aihe kiinnosti minua siksi, että tein pandemian aikana itsekkin kanttorin työtä opiskelijana osa-aikaisesti. Tämän tutkimuksen tekeminen täytti minulla sosiaalisen tarpeen, joka jäi tyydyttymättä pandemian takia. Sain tämän tutkimuksen myötä jutella usean upean kollegan kanssa ja kuulla heidän kokemuksiaan. Halusin reflektoida kaikkea kokemaani ja näkemääni kanssaan.

2. Tutkimuskysymykset, tutkimuksen sisältö ja tarkoitus

Halusin selvittää, millä tavalla kanttorit olivat kokeneet tämän aika rankan ajan tapaamisrajoituksineen tehden työtä, jota tehdään ihmisten parissa. Halusin kuulla, pystyivätkö he ylipäättään tekemään työtään pandemia-aikana, millä keinoilla sitä tehtiin ja mitä siitä jäi silloin puuttumaan. Aika yllättävänkin iso osa kanttorien eli kirkkomuusikoiden työtä on eri-ikäisten ihmisten kanssa keskustelemista. Tämä vuorovaikutushan jäi pandemian aikana pois lähes kokonaan ja viestinnästä tuli yksipuolista. Halusin myös kartoittaa hiukan kanttoreiden vointia pandemia-ajan aikana ja sen jälkeen sekä heidän suhdettaan seurakunnan jäseniin pandemian jälkeen.

Kysyin heiltä, miten pandemiarajoitukset vaikuttivat heidän työtehtäviinsä jumalanpalveluksissa, hautajaisissa, avioliittoon vihkimisissä, kuorojen toiminnassa, musiikkileikkikoulun pitämisessä ja musiikin opettamisessa, konserttitoiminnassa ja rippikoulujen pitämisessä ja oliko heidän työssään näiden lisäksi muita sellaisia osa-alueita, joihin pandemiarajoitukset vaikuttivat jollakin tavalla. He saivat myös vapaasti kertoa kokemuksistaan pandemia-ajalta. Lisäksi he saivat kertoa, mitä pandemiasta on jäänyt käteen, eli miten sen vaikutukset näkyivät heidän työssään vielä vuonna 2025.

Tähän tutkimukseen olen haastatellut viittä Suomen evankelisluterilaisen kirkon kanttoria. Kaksi haastattelemaani kanttoria, kanttorit C ja E, olivat niin kokeneita kuin kanttorit vain voivat olla. Kumpikin oli tehnyt kanttorin työtä koko työikänsä, ja he olivat kumpikin jo lähellä eläkeikää. Yli 20 vuoden työkokemus oli myös kanttoreilla A ja D. Kanttori C oli tehnyt kanttorin työtä 10 vuoden ajan.

Kanttori	Seurakunta	Työvuosia	Ikä
A	keskisuuri	25v	40-50v.
B	keskisuuri	10v	30-40v.
C	keskisuuri	30v	60-70v.
D	pieni	20v	60-70v.
E	suuri	35v	60-70v.

Kanttori E työskenteli suuressa kaupunkiseurakunnassa, jossa oli useita kanttoreita. Kanttorit A, B ja C tekivät töitä keskisuuressa seurakunnassa. Kanttori D taas työskenteli pienessä seurakunnassa. Tarkoituksena oli selvittää, miten pandemiarajoitukset vaikuttivat kanttoreiden työhön ja toimenkuvaan covid-19-pandemian aikana. Kysyin myös mitä sellaisia muutoksia pandemiasta on jäänyt kanttoreiden työhön, jotka näkyvät siinä vielä vuonna 2025.

Koska tämä tutkimus on tehty vuonna 2025 eli viisi vuotta "lockdownin" alkamisen jälkeen, se täydentää aiheesta tehtyjä aiempia tutkimuksia. Ajankohta tutkimukselle on hyvä, koska nyt vuonna 2025 pandemia-aikaan on saatu jo hiukan etäisyyttä mutta toisaalta se on vielä hyvässä muistissa. Ajankohdasta johtuen tutkimus antaa myös hyvän kuvan siitä, miten kanttorit ovat pandemiasta selviytyneet tai toipuneet.

3. Millä tavoin työn luonne muuttui

Sen lisäksi, että kanttorien "yleisö" muuttui silmin havaittavissa olevista tutuista seurakunnan jäsenistä myös määrältään tuntemattomaksi joukoksi internetissä, teki joka ikisestä kanttorista tahtomattaan myös sisällöntuottajan nettiin eli somettajan. Ammattisomettajat eli influensserit saavat yleensä itse päättää somensa sisällön. Kanttori taas oli sidottu aika tavalla seurakunnan normaaleihin toimintakäytäntöihin, eikä omia persoonallisia vapauksia juuri ollut. Tämä saattoi joissakin tapauksissa enemmän aiheuttaa suorituspaineita kuin helpottaa niitä. Myös laulavan seurakunnan puuttuminen taustalta vaikutti työn luonteeseen. "Säestäjästä ja livemuusikosta tuli solisti, jonka työskentelyä seurattiin kuvaruuduilta kotona." (Lampinen & Korkalainen 2023, 2).

Parhaiten tästä koettelemuksesta selvisivät ne kanttorit, jotka olivat jo ennen pandemiaa tehneet postauksia seurakunnan omille sivustoille Facebookiin tai YouTubeen. Heille se oli siis jo tuttua toimintaa, joka vain muuttui ainoaksi sallituksi toimintamuodoksi. Teams-palaverit tulivat suurimmalle osalle uusina asioina. Aina ennen oltiin voitu pitää suunnittelukokoukset kasvotusten.

Keväällä 2020 lockdown oli mittava, mutta vuonna 2021 järjestettiin jo kirkkokonsertteja. Niihin ei kuitenkaan saanut tulla juurikaan väkeä paikan päälle vaan ne striimattiin eli lähetettiin suorana lähetyksenä Internetiin. Tällaiseen toimintatapaan muusikoiden oli silloin pakko tottua. Yleisöä ei enää nähty muuten kuin tykkäyksinä netissä.

Tämä katsaus on jaettu osiin kanttorin työtehtävien mukaan. Tapaamisrajoitusten alkamisajankohta ja tapa, jolla ne alkoivat, olivat dramaattisuudessaan kokemuksia, joka jäivät kaikille mieleen. Tutkin sitä ensiksi. Sitten tutustaan siihen, miten rajoitukset vaikuttivat jumalanpalveluksiin, hautajaisiin, häihin, kuorotoimintaan, konserttitoimintaan, musiikinopetukseen ja musiikkileikkikouluihin ja miten ne vaikuttivat muihin mahdollisiin kanttorin tehtäviin. Covid19-pandemiarajoitukset muuttivat tapahtumahetkellään kanttorin työtä todella paljon. Lopuksi tarkastelen sitä, millaisia pysyviä muutoksia pandemia toi mukanaan ja miten se näkyy kanttorin työssä vielä vuonna 2025.

4. Lockdown

Rajoitusten alkamisajankohta, "lockdown", eli se hetki kun Suomi meni kiinni, on näköjään jäänyt kaikille kanttoreille elävästi mieleen. Siinä oli sen verran dramatiikkaa ja vastakkaisia asioita toistensa perään. Poikkeusolojen ensimmäinen päivä oli 16.3.2020.

Maanantaina 16.3.2020 kello 13.30 kaikki kynnelle kykenevät suomalaiset seurasivat televisiosta valtioneuvoston yleisistuntoa, jonka ainoana aiheena oli poikkeusolojen toteaminen. Hallitus linjasi muun muassa, että koulut suljettiin ja siirryttiin etäopetukseen ja että julkiset kokoontumiset rajattiin kymmeneen henkilöön. Valtion ja kuntien kulttuuri-, liikunta- ja kokoontumistilat linjattiin suljettaviksi ja vierailut hoitolaitoksissa ja sairaaloissa kiellettiin. Julkisen sektorin työntekijöitä kehoitettiin siirtymään etätöihin ja yli 70-vuotiaita pysymään erillään muista ihmisistä.

(Onnettomuustutkintakeskus - Koronaepidemian ensimmäinen vaihe Suomessa 2020.) Suomessa julistettiin ensimmäistä kertaa poikkeustila sotavuosien jälkeen.

Kanttori A teki töitä keskisuudessa seurakunnassa. Hän kuvaili, miten heidän seurakunnassaan oli edellisellä viikolla ollut piispantarkastus ja talo sen myötä täynnä väkeä. Sitä seuraavalla viikolla ei saanut pitää naisten päivää, lapsikuoroa, kirkkokuoroa eikä mitään muutakaan. Kaikki konsertitkin peruutettiin. 16.3.2020 on

hänelle - kuten monelle muullekin - jäänyt pysyvästi mieleen dramaattisuutensa vuoksi.

Kanttori B kertoo: *Kun Suomi meni kiinni 16.3 2020, kotiin sulkeutuminen ei tuntunut aluksi minusta lainkaan pahalta. Olin sen verran ollut liikenteessä, että kotoilu oli tervetullutta vaihtelua. Olin edellisellä*

viikolla muun reissaamisen ohella matkustanut täpötäydellä Onnibussilla Helsinkiin ja ollut kuuntelemassa

siellä luentoa yhdessä 400 muun henkilön kanssa. Tuntui siis kornilta, että seuraavalla viikolla ei saanut

lähteä kotoa minnekään ja työt vähenivät käytännössä kovasti.

Kanttori C oli harjoitellut kuoron kanssa vielä 15.3. 2020 illalla ja soittanut seuraavana aamuna

16.3. vanhainkotiin, jonne toivotettiin tervetulleeksi kuoron kanssa. Mutta myöhemmin päivällä soittivatkin takaisin ja kertoivat että ei tänne saakaan nyt tulla.

Kanttori D kertoo: *16.3. alkavalla viikolla peruttiin muun muassa vanhainkodin hartaus, yhteisvastuu-teemaluento ja kirkkokuoron harjoitus.*

Lockdownin alkaessa kukaan ei olisi arvannut, kuinka kauan sitä kestää. Kanttorit joutuivat lopulta soittamaan etänä kaksi pääsiäistä ja kaksi joulua.

5. Miten rajoitukset vaikuttivat kanttorin työtehtäviin

Tarkastelen tässä, miten kanttorit suoriutuivat eri työtehtävistään tapaamisrajoitusten aikana. Mitkä työtehtävät jäivät kokonaan tekemättä ja mitä taas pystyttiin tekemään. Mitä viestintävälineitä käytettiin, ja minkälaisia teknisiä laitteita oli käytettävissä. Tässä kartoituksessa selvisi, että jumalanpalveluksia ja hartaustilaisuuksia pidettiin mutta ne lähetettiin Internetiin eli striimattiin, joten aitoa vuorovaikutusta niissä ei ollut. Hautajaiset oli pakko järjestää tavalla tai toisella pandemiasta huolimatta. Eräs kanttori toi esiin suuren helpotuksensa siitä, ettei saanut tartuntaa vaikka joutui koko ajan tapaamaan ihmisiä.

Konserttitoiminta väheni kovasti. Kesäisin saatiin pitää lähinnä ulkoilmakonsertteja ja myöhemmin konsertteja alettiin myös striimata. Kuorojen toiminta oli aluksi tauolla kokonaan, ja pandemia-ajan edetessä tilaisuuksiin koottiin pienempiä 2–5 hengen lauluryhmiä kuoroja korvaamaan. Vuonna 2021 kuorot saivat joskus harjoitella mutta esiintymään ei päästy. Avioliittoon siunaamiset loppuivat lähestulkoon kokonaan. Lasten parissa tehtävät työtehtävät, kuten musiikkileikkikoulut ja muut ryhmäopetukset, olivat aluksi vuonna 2020 keväällä kokonaan tauolla mutta syksyllä 2020 ja sen jälkeen niitä sai pitää vaikka tämän jälkeenkin toimintaan tuli useita lyhyempiä taukoja rajoitusten takia. Tarkastelen tässä kaikkia näitä työtehtäviä erikseen.

5.1 Jumalanpalvelukset ja hartaustilaisuudet

Jumalanpalveluksia ja hartaushetkiä ynnä muita tilaisuuksia alettiin televisioida monella paikkakunnalla paikallisten TV-asemien kautta. Seurakunnassa A alettiin tehdä lähetyksiä YouTubeen. Myös jumalanpalvelukset lähetettiin sinne. Lähetysten tekemiseen sai kulumaan melko paljon aikaa, joten työttömänä ei tarvinnut olla, eikä ketään lomauttaa. Ilmeisesti tässä seurakunnassa tehtiin asiat huolellisesti ja perusteellisesti, mikä on saattanut vaikuttaa työhyvinvointiin positiivisesti. YouTubea oltiin tässä seurakunnassa käytetty ennenkin, joten se tuntui tässä tapauksessa luontevimmalta kommunikaatiovälineeltä. Ketään alan ammattilaista henkilökunnassa ei ollut – esimerkiksi seurakunnan omaa tiedottajaa – joten lähetyksiä tehtiin harrastajapohjalta. Kaikki harjoiteltiin hyvin, joten videonauhalle soittaminen ja laulaminen ei tuntunut pahalta lainkaan. Siinä tilanteessa tuntui tarpeelliselta, että seurakunta näkyisi edes jossakin jotenkin. Laitoksiinkaan ei saanut mennä pitämään hartaushetkiä. Kesällä 2020 sai olla hartaushetki vanhainkodin pihalla. Asiakkaat tulivat ulos sitä kuuntelemaan, ja mieslauluryhmä oli kanttorin mukana laulamassa heille. Kirkkoihin merkittiin etäisyyksiä, jotta osattaisiin jättää oikeat turvavälit, ja tarpeen mukaan jätettiin tyhjiä penkkirivejä.

Mikrofonin kanssa työskentely aiheutti tavallista suurempaa stressiä kaikille. Mikrofoneja piti jonkun säätää ja huolehtia siitä, että ääni varmasti kuului niistä. Tämä jäi joissakin seurakunnissa kanttorin tehtäväksi.

Seurakunnassa B lähetettiin jumalanpalvelukset nettiin pelkkänä äänenä. Ne sai sieltä kuunnella reaaliaikaisesti tai sitten jälkikäteen, milloin halusi. Nauhoittamisen haasteita kuvaili kanttori B näin:

Pelkälle nauhalle soittaminen oli aika paljon vaativampaa kuin normaaleissa jumalanpalveluksissa soittaminen. Ensimmäisessä nauhoitettavassa jumalanpalveluksessa olin ihan paniikissa. Kaikki lähetettiin suorana eli se vastasi stressitasoiltaan sitä kuin jumalanpalvelus olisi televisioitu tai radioitu joka ikinen viikko. Äänitettyinä kuulostivat hyvältä ihan toiset urkujen äänikerrat kuin kirkossa. Tässä kirkossa ei ollut kummoisia äänityslaitteita, ainakaan aluksi. Urkumusiikin

äänittäminen on sitä paitsi vaativaa. Käytännössä urkuja piti koko pandemia-ajan soittaa hyvin hiljaisilla ja yksinkertaisilla, huilumaisen kuuloisilla äänikerroilla. Kaikki siitä poikkeavat erilaiset normaalisti kirkossa hyvältä kuulostavat sävyt kuulostivat nauhalla hälyltä. Samoin kävi laulun kanssa. Jos lauloi Bel Canto -tekniikalla suoraan mikrofoniiin niin lopputulos oli kammottava. Huonojen äänentoistolaitteiden takia piti siis laulaa hiljaisella, pikkusöpöllä äänellä. Tämä ei tehnyt hyvää laulutekniikalle.

Vaihdoin kesken pandemian töihin toiseen seurakuntaan, ja siellä kuvattiin jumalanpalvelukset, milloin kenenkin kännykällä ja lähetettiin Facebookiin. Nämä kännykällä kuvatut lähetykset olivat paljon parempilaatuisia kuin seurakunta B:n nauhoitukset. Välineet olivat uudempia. Kun kuitenkin kuuntelin jälkikäteen vaikkapa pianonsoittoani videoilta seurakunnan nettisivuilta, niin se kuulosti aivan kamalalta. Mietin silloin, että pitäisikö vaihtaa alaa...kyllä kai sen soiton pitäisi kuulostaa nauhallakin hyvältä, eikö? Toisaalta kolleganikin musisointi kuulosti kamalalta nauhalla vaikka kirkossa se ei siltä kuulostanut. Kyllä oli kaikkienensa vaikeata, huh!

Pieniä lauluryhmiä sai olla mukana lockdownin alun täyssulkua lukuun ottamatta. Alussa kaikki pelkäsivät koronavirusta kovasti ja varmuuden vuoksi kanttorit tekivät silloin töitä yksin.

Myöhemmin koottiin pieniä lauluryhmiä ja heidän kanssaan harjoiteltiin etäisyyksiä pitäen.

Kanttori C kertoi: Aiemmin oli ollut 2–3 jumalanpalvelusta viikossa ja nyt vain 1 joka nauhoitettiin. Alussa paikallis-TV kuvasi ja lähetti jumalanpalvelukset mutta se loppui jossakin vaiheessa. Kaikki jumalanpalvelukset nauhoitettiin myös jo pandemiaa edeltävänä aikana, eli niistä tuli siihen aikaankin jo äänilinkki nettiin. Tämä oli siis entuudestaan tuttua toimintaa, mutta nyt siitä tuli miltei ainoa tapa. Aika pitkään materiaalia nauhoitettiin puhelimilla, mutta seurakunnan ostettua videokameran materiaalia alettiin tuottaa myös seurakunnan Facebook-sivulle. Pieniä lähetyksiä tehtiin etukäteen valmiiksi ja sitten lähetettiin nettiin säännöllisesti. Lauluryhmissä sai ensimmäisenä pandemiavuonna olla 2–5 jäsentä. Jumalanpalveluksia oli koko ajan, mutta ei vain niin monia kuin niitä tapaa yleensä olla.

Kouluihin videoitiin hartaushetkiä yhdessä nuorisotyöntekijöiden kanssa ja vanhainkoteihin yhdessä pappien kanssa. Lasten suhteen rajoitukset eivät olleet niin ankaria, koska covid19-virus

oli todettu vaarallisimmaksi vanhuksille. Lasten kanssa rajoituksia oli muutenkin vaikea noudattaa, koska heitä ei voinut estää esimerkiksi leikkimästä keskenään päiväkodeissa. Pandemian aikana syksyllä 2022 voitiin jo järjestää muutamia päiväkotivierailuja.

Seurakuntien käyttämät laitteet eivät aina olleet viimeisen päälle uusia ja niitä ei ollut totuttu käyttämään. Aluksi kokeiltiin käyttää niitä kanavia ja välineitä, joita oli käytetty ennenkin, mutta jos ne eivät toimineet optimaalisesti niin keksittiin uusia.

Kanttori E oli töissä hiukan suuremmissa kaupunkiseurakunnassa. Hän kuvaili jumalanpalvelusten järjestämistä näin: *Jumalanpalvelukset striimattiin tosi alkeellisilla välineillä puhelinten kautta ja kuvan ja äänen taso nolotti ja hävetti. Siinä vaiheessa, kun kirkkoon sai tulla turvallisesti tietty määrä osallistujia järjestettiin useampi messu peräkkäin ja näihin piti ilmoittautua etukäteen. Virsien ja säkeistöjen määrää piti vähentää, jottei virus leviäisi. Laulamistakin rajoitettiin.*

Kanttori D kertoo: *Ensimmäinen erilainen jumalanpalvelus oli 22.3. Marian ilmestyspäivänä. Istuimme saarnastuolin takana pienessä ryhmässä ilman seurakuntalaisia ja paikallis-TV:n kuvaaja filmasi. Tekniikka oli vanhaa ja kun tuli "virhe" ja halusimme jonkun osan uudestaan, niin hän sanoi, että ei voi pätkiä, joten otettiin koko homma taas alusta uudestaan. Tämä ei siis ollut suora lähetys vaan se tuli illalla ulos paikallis-TV:n kanavalta ja oli hyvin huono laadultaan. Myöhemmin ryhdyimme tekemään suoraa lähetystä eli striimausta seurakunnan Facebook-sivulle. Sekin tehtiin vain meidän omilla kännyköillä. Välillä oli koko jumalanpalvelus "väärässä suunnassa". Ei ollut taitoa ja osaamista tekniikkaan eikä kunnan välineitä. Jumalanpalveluksiin kokosin muutaman hengen laulu- tai soittoryhmän. Aluksi kauhistutti ja stressasi se, että oma suoritus menee koko maailman kuultavaksi. Mutta siihenkin tottui, eikä se aina niin huonolta kuulostanut kuin itse kuvitteli. Paikallis-TV kuvasi myös sovitusti tärkeimmät jumalanpalvelukset, esim. pääsiäisenä, koska kaikilla ei ollut mahdollisuutta seurata Facebook-streamia. Hekin oppivat sitten tekemään filmauksen sovittuina pätkinä, esim. alkuvirsi - synninpäästö, siitä poikki, sitten seuraava otos. Nauhoitukset tehtiin muuten kirkossa, mutta hiljaisen viikon iltahartauden musiikkiryhmä esitti laulunsa paikallis-TV:n tiloissa.*

Aika tavalla piti laittaa uusiksi kaikki suunnitelmat ja toimintatavat. Oli turhauttavaa. Mutta monin verroin enemmän huolta ja pelkoa sairaus aiheutti tavallisten ihmisten elämässä!

Tilanne on historiallisestikin harvinainen. Suomessa ei ole ollut monta kertaa vastaavaa, että seurakunnan toimintaa olisi pitänyt rajoittaa jostakin syystä. Vain sota-aikoina ei ole aina turvallisuussyistä voitu pitää jumalanpalveluksia. Talvisodan aikaan jumalanpalvelukset peruttiin pommitusvaaran takia suurimmissa kaupungeissa ja asutuskeskuksissa, (Puolustusvoimat: Talvisodan sähkeet) mutta ei tässä mittakaavassa kuin koronapandemian takia ihan koko maassa. Kristilliseen kirkkoon ovat perinteisesti olleet aivan kaikki avosylin tervetulleita ja Suomessa ei ole koskaan ennen kirkkoon sisään pääsemiseen tai seurakunnan toimintaan osallistumiseen laitettu mitään ehtoja. Niinpä kanttoreille oli kova paikka ruveta vaatimaan ihmisiltä koronapasseja, jotta he saisivat tulla kuoroharjoituksiin tai joululaulutilaisuuksiin. Tämä koettiin hyvin vastenmielisenä asiana. Seurakunnan normaaliin toimintaan ei ole tullut näin pitkiä taukoja koskaan, ei edes sisällissodan aikana Tampereen taisteluissa. (Kukko, Lotta: Tampereen seurakunnan toiminta sisällissodan aikana)

Kanttorit tekivät monta kertaa ison valmistelutyön, joka sitten valui hukkaan koska kokoontumista rajoitettiin. Pandemia-ajalle olivat tyypillisiä tällaiset äkkiä muuttuvat tilanteet:

”Seurakunnan piispantarkastusta varten olimme harjoitelleet ahkerasti. Oli bändi, kuorot ja systeemit. Juuri ennen juhlapäivää tuli 10 hengen kokoontumisrajoitus kirkkoon! No, sepä oli sitten hyvin paljon vaatimattomampi juhlamessu, kun ”pakolliset” piispa seurueineen, pappi, kanttori ja tekstinlukija olivat vain paikalla. Muutama henkilö kökötti sakastissa kuuntelemassa, jotta ei ylitetty rajoitusta kirkkosalissa. Paikallis-TV ja Facebook-streamin tekijä olivat myös paikalla. Oli jopa hieman koomista.”

Vaikka toiminta ei loppunutkaan pandemiarajoitusten takia kokonaan, niin se väheni haastatelluissa seurakunnissa kovasti, sillä jumalanpalvelusten ja muiden hengellisten tilaisuuksien määrää vähennettiin etenkin maaseudulla radikaalisti. Tilaisuudet pidettiin vain yhdessä kirkossa tai seurakuntakodissa, josta ne striimattiin eteenpäin. Isommissa seurakunnissa taas pidettiin useampia jumalanpalveluksia, joihin piti etukäteen ilmoittautua, jotta yhteen tilaisuuteen ei tulisi liikaa väkeä ja tapaamisrajoituksia ei rikottaisi. Tällöin työn määrä ei oleellisesti vähentynyt.

5.2 Hautajaiset

Väki väheni hautajaisissa kovasti tapaamisrajoitusten myötä. Pahimmillaan hautajaisissa sai olla läsnä vain 10 henkeä. Muistotilaisuuksia omaisten piti järjestää omin päin, miten halusivat ja uskalsivat, koska

seurakuntasaleihin ei saanut enää kokoontua. Välillä tilaisuuksiin sallittiin valtiovallan toimesta enemmän väkeä, ja se oli tervetullutta vaihtelua. Kanttorin työhön tämä ei käytännössä välttämättä paljon vaikuttanut, sillä urkupervelta katsottuna työ oli samanlaista kuin aina ennenkin. Kanttorin työn määrä on sama riippumatta siitä, onko kirkossa 10 vai 100 henkilöä.

Seurakunnassa B etsittiin erilaisia tapoja toteuttaa hautajaiset ja yritettiin kuunnella omaisten toiveita surkeista olosuhteista huolimatta. Tässä seurakunnassa on paljon erilaisia kirkkoja, saleja ja kappeleita, koska se koostuu useasta yhteen liitetystä pienemmästä seurakunnasta.

Kanttori B kertoi:

Yhdessä välissä sai olla hautajaisia vain ulkona. Yhdet hautajaiset erityisesti jäivät mieleeni. Omaiset halusivat kokoontua isolla porukalla ja siunaustilaisuus pidettiin siksi hautausmaalla, koska sisätiloihin niin iso ryhmä ei olisi saanut mennä. Haudalla lauloimme virsiä ilman säestystä. Muuta musiikkia ei ollut. Harmitti, etten ollut saanut keskustella omaisten kanssa etukäteen. Haudallekin olisi nimittäin voinut jotakin musiikkia järjestää. Nyt virsien ohella ainoa musiikki oli ihmisten lohduton itku. En ole koskaan kuullut ihmisten itkevän sillä tavalla hautajaisissa. Syynä tähän saattoi olla, että paikkana hautausmaa oli synkempi kuin valaistu kappeli, aikakausi oli kaiken kaikkiaan dramaattista ja hautajaismusiikin lohduttava vaikutus puuttui siunaustilaisuudesta kokonaan. Laulettiin vain suruvirsiä, jotka ovat omiaan itkettämään väkeä. Vielä tänäkin päivänä harmittaa, etten saanut järjestää kunnan musiikkia niihin hautajaisiin.

Muistan myös yhdet hautajaiset, joissa ei ollut omaisia lainkaan. Olen kuullut vastaavanlaisista hautajaisista, että niitä saattaa joskus sattua suuremmilla paikkakunnilla, mutta ei meillä koskaan ennen. Näissä hautajaisissa olivat läsnä vain seurakunnan työntekijät sekä vapaapalokunnan väki arkunkantajina. Syy tähän oli se, että kaikki vainajan omaiset sattuivat asumaan Ruotsissa, ja

Suomen ja Ruotsin välinen raja oli juuri suljettu! Omaiset eivät siis päässeet hautajaisiin.

Kanttori C kertoi:

Hautajaisia oli jatkuvasti 1–3 kappaletta viikossa, joskus enemmänkin ja niitä pidettiin useassa eri paikassa. Olin iloinen, etten itse saanut koronaa missään pandemian vaiheessa vaan vasta sen jälkeen, sillä koko pandemian ajan jouduin kuitenkin tekemään ihmisten kanssa töitä! Emme toki kätelleet ja pidimme etäisyyttä toisiimme parhaamme mukaan. Muistotilaisuudet pidettiin yleensä ihmisten kodeissa, ja sellaiset ihmiset jotka muutenkin olivat koko ajan tekemisissä keskenään, istuivat vierekkäin ja muut erillään. Oli silti ihme, etten sairastunut.

Onneksi oli myös tällaisia kokemuksia:

Kanttori D kertoi:

Hautajaisissa oli aina kulloinkin voimassa olevat kokoontumisrajoitukset. Niitä noudatettiin, eikä suurempia ongelmia ollut. Joskus hautaan siunaaminen toimitettiin hautausmaalla.

Kanttori E:

Hautajaisiin saivat tulla vain ihan lähimmät omaiset, ja tilan koko määräsi osallistujien lukumäärän. Virsiä ja säkeistöjä laulettiin minimaalinen määrä ja muistotilaisuuksia ei ollut. Mahdollisesti siunaus oli suoraan haudalla. Käytettiin maskeja sekä muovisia kasvosuojia.

Lasten hautajaisissa oli pandemia-aikanakin enemmän väkeä kuin muissa hautajaisissa. Tällöin saatettiin ylittää reippaasti sallittu vierasmäärä, mutta muuten rajoituksia noudatettiin tarkasti.

Vaikka kaikki omaiset eivät saaneet tulla hautajaisiin, niin he lähettivät kuitenkin komeita hautavihkoja. Hautajaisissa ei ollut kuitenkaan tarpeeksi väkeä kantamaan kaikki hautavihkot haudalle. Jos pandemia-ajan hautajaisissa olisi ollut edes yksi ylimääräinen vapaa käsipari, joka olisi saanut luvan ottaa yhden valokuvan niin se olisi tällainen: Kanttori kävelemässä kirkosta haudalle käsivarsillaan 4-6 hautavihkoa!

5.3 Muistotilaisuudet

Muistotilaisuudet jäivät pois useimmissa seurakunnissa kokonaan tai ne pidettiin perhepiirissä. Ne ihmiset, jotka muutenkin olivat toistensa kanssa jatkuvasti tekemisissä, saivat pitää keskenään muistotilaisuuksiakin. Näissä muistotilaisuuksissa myös järjestettiin omaisia istumaan siten, että ne jotka muutenkin olivat toistensa kanssa päivittäin tekemisissä, istuivat muistotilaisuudessa samassa pöydässä. Muistotilaisuuksissa käytettiin maskeja ja ne riisuttiin vain ruokailun ajaksi hetkeksi. Monenlaisia järjestelyitä keksittiin siis viruksen leviämisen ehkäisemiseksi.

Muistotilaisuuksissa omaiset surivat muun muassa sitä, etteivät olleet saaneet käydä sairasta äitiään tai isäänsä katsomassa ennen hänen kuolemaansa tapaamisrajoitusten takia. Eräs omainen kuvaili tätä siten, että tulipahan surtua kerralla kunnolla ja moninkertaisesti – ei jäänyt ainakaan surematta. Merkillepantavaa oli se, että vaikka omaiset joutuivat kokemaan aika erikoisia asioita ja tunsivat monenlaista surua, niin antipatioita rajoitukset järjestänyttä valtiovaltaa kohtaan ei ainakaan avoimesti ilmennyt. Sen sijaan kaikki tapahtunut hyväksyttiin hiljaa ja ymmärrettiin että se oli yhteiseksi parhaaksi.

5.4 Avioliittoon vihkimiset

6.6.2020 kirkollisiin toimituksiin sai osallistua maksimissaan 50 henkilöä. Jos hääjuhlia pidettiin, niin ne olivat sitten sen kokoisia. Kirkossakin sai olla 7.6.2020 maksimissaan 50 henkilöä.

(Kanttoreiden päiväkirjat ja päiväyrit vuosilta 2020–2022.) Harva uskalsi kuitenkaan kalliita hääjuhlia järjestää sinä kesänä, koska oli iso riski, että tulee yhtäkkiä rajoitus, että saakin kokoontua vain kymmenen.

Seurakunnassa A ei ylipäätään muutenkaan ole paljon avioliittoon vihkimistilaisuuksia, kanttori on ollut itse kesäisin lomilla, ja sijaiset ovat soittaneet häämarssit. Vihkiähän toisaalta voi, vaikka olisi vain pappi, kanttori ja hääpari paikalla, mutta toiminta seurakunnassa on muutenkin hautajaisvoittoista. Kanttori A ei siis kokenut tässä asiassa omassa toimenkuvassaan muutoksia

lainkaan.

Kanttori C taas totesi, että kesällä 2019 sai vielä soittaa monet häät mutta pandemian aikana eli vuosina 2020–2022 yhteensä vain yhden häät. Kanttori E taas ei muista häitä olleen korona-aikana lainkaan, vaikka seurakunta oli isompi. Muut kanttorit kuvailivat asiaa näin:

Kanttori B: Hääsoitot loppuivat kokonaan! Kukaan ei enää järjestänyt häitä:

Kanttori D: Muistan vain yhden vihkimisen kirkossa kahden todistajan läsnä ollen. Pientä mutta kaunista.

5.5 Kuorotoiminta

Tämä toiminta kärsi ehkä kaikkein eniten kaikista. Kuorojen toiminta loppui kuin seinään maaliskuussa 2020. Koronatilanteen helpottaessa syksyllä 2020 alettiin taas pitää kuoroharjoituksia eri tavoin turvavälejä pitäen. Kaikki haastatteleman kanttorit totesivat yhdestä suusta, että maskit naamalla laulaminen oli kauheaa eikä toiminut ollenkaan. Maskien läpi oli raskasta hengittää ja laulaa ja laulamista meni ilo.

Kuoroharjoituksia siirrettiin seurakunnissa muista tiloista isompiin kirkkosaleihin, joissa oli helpompi pitää turvavälejä. Turvavälien lisäksi harjoituksissa pidettiin välillä taukoa ja saatettiin tuulettaa kirkkoa. Kuorotoiminnassa oli kaikissa seurakunnissa pitkiäkin taukoja. Kuorolaulun sijaan kanttorit kokosivat muutaman hengen lauluryhmiä, joiden esityksiä striimattiin nettiin. Pienet lauluryhmät lauloivat myös jumalanpalveluksissa etenkin isompina juhlapyyhinä ja joskus myös hautajaisissa silloin, kun rajoitukset eivät olleet niin kovia. 4–5 hengen lauluryhmät olivat enimmänsä pandemia-ajasta sallittuja. Kanttori A kertoo, että mieskuoro sai pienen kokonsa vuoksi laulaa enemmän rajoitusten aikana kuin isompi kirkkokuoro. Hän on myös onnellinen siitä, että pandemiasta johtuva tauko ei ole vaikuttanut kuorolaisten määrään pysyvästi. Kuorolaiset olivat niin sitoutuneita harrastukseensa, että kaikki jatkoivat kuorolauluaan pandemian jälkeenkin.

Kanttorit tekivät koko pandemia-ajan normaalisti suunnitelmia kuoroille, mutta niitä ei saatu

toteutettua. Pieniä lauluryhmiä käytettiin sen sijaan. Jo yksi laulaja kirkossa kanttorin lisäksi oli iso piristys. Välillä pystyttiin harjoittelemaan kuorojen kanssa etäisyyksiä pitäen, mutta konsertteja ei silti saatu pitää ison kuoron kanssa eikä laulaa jumalanpalveluksissa.

Tiedän nuorempien kanttoreiden vetäneen pandemia-aikana kuoroharjoituksia Teams- tai Zoom-sovelluksen välityksellä. Se tapahtui siten, että kuorolaiset lauloivat kukin kotonaan Teamsin kautta kanttorin etukäteen nauhoittaman säestyksen päälle. Ensin luonnollisesti tehtiin äänenavaus kuten yleensäkin kuoroharjoituksissa. Tämä kuulostaa minusta aivan upealta - mutta sekin oli hienoa, kun kokeilimme isossa kirkossa mennä kukin turvavälit pitäen eri puolille kirkkoa ja laulaa siten yhdessä. Sekä Teamsin kautta että jälkimmäisessä oli varmasti ihan yhtä paljon vaikeuksia laulaa samanaikaisesti.

Kuorotoiminnan tauottamisen kuvataan olleen kuorolaisille masentavaa ja ahdistavaa. WhatsApp-keskustelut kuorolaisten kesken eivät korvanneet kuorolaulua. Pandemian alussa ei pystytty arvioimaan, miten kauan rajoituksista piti kärsiä. Kukaan ei osannut arvata, että kestää jopa kaksi vuotta päästä tapaamisrajoituksista eroon. Välillä kokoontumista helpotettiin siten, että 50 tai 100 ihmistä sai kokoontua, ja sitten sitä kiristettiin taas. Tartuntavaaran minimoimiseksi tuoleja siirrettiin harjoituksissa mahdollisimman kauaksi toisistaan. Onneksi kuorosta ei kukaan saanut koronatartuntaa.

Eräässä seurakunnassa sattui sellaistaikin, että kuorolaisista moni sai koronan yhtä aikaa, mutta se oli onneksi jo sitä aikaa, että kaikki kuorolaiset olivat jo saaneet kolme koronarokotusta ja silloin pidettiin jo säännöllisiä kuoroharjoituksia. Sen takia tauti pääsi kuorossa leviämään. Myös kanttori sairastui. Kaikki he selvisivät lopulta taudista. Emme ala arvailemaan, mitä olisi tapahtunut jos sama tartunta olisi levinnyt aika iäkkäiden, rokottamattomien ihmisten kuorossa paria vuotta aikaisemmin.

5.6 Musiikkileikkikoulut ja musiikin opetus

Kanttorit opettavat usein lapsille ja joskus myös aikuisille musiikkia osana seurakunnan musiikkityötä. Pandemiarajoitusten alkaessa maaliskuussa 2020 kaikki ryhmämuotoinen opetustoiminta keskeytyi. Vuosien 2021 ja 2022 aikana saatiin ajoittain pitää ryhmämuotoista opetusta, mutta tämä toiminta kärsi kyllä kovasti myös pandemiasta, sillä oppiakseen soittamaan lapset tarvitsivat säännöllistä harjoittelua. Soitonopetuksessa annettavat yksityistunnit taas siirtyivät etäopetuksiksi. Nuoriso oli tottuneempaa käyttämään tekniikkaa kuin opettajansa. Näiden tuntien sujuminen olikin ensi sijassa kiinni lähinnä siitä, minkä laatuinen puhelin oppilaalla sattui olemaan.

Musiikkileikkikoulutoiminta keskeytyi kokonaan tiukimpien rajoitusten ajaksi, sillä pienet lapset eivät maskeja käyttäneet. Ilmojen lämmittyä kokoonnuttiin muun muassa puistoissa, mikä toimi hyvin. Vuosina 2020–2021 toiminnassa oli välillä taukoja, mutta vuonna 2022 musiikkileikkikoulutoiminta oli jo säännöllistä taas, sillä silloin ihmisillä alkoi olla koronarokotuksia.

5.7 Rippikoulutyö

Joissakin seurakunnissa rippikoululaisia oli kerralla niin vähän, että rippikoulu voitiin pitää rajoituksista huolimatta. Leireillä myös oltiin paljon ulkotiloissa ja yövyttiin myös muun muassa asuntovaunuissa. Keväällä ja syksyllä 2020 rippikoulutunteja pidettiin etäopetuksena. Toisessa seurakunnassa rippileiri ja konfirmaatio siirrettiin kesäkuulta elokuulle, jolloin ne sai pitää rajoituksista huolimatta. Vuoden 2020 50– vuotisrippikoulujuhlamuistelot siirtyivät koronan takia tulevaisuuteen. Vuonna 2021 pystyttiin myös kesäkuussa pitämään rippileiri ja konfirmaatio. Kaikissa seurakunnissa kanttorin ei tarvitse osallistua rippikoulun pitämiseen lukuunottamatta konfirmaatiojumalanpalvelusta.

5.8. Konserttitoiminta

Keväällä 2020 kaikki konsertit jouduttiin perumaan. Kesällä 2020 saatiin paikka paikoin järjestää musiikkitilaisuuksia. Niitä pidettiin enimmäkseen ulkona. Puistokonsertit kokosivat isojakin määriä väkeä, jos esiintymässä oli suosittu muusikko. Ulkotilaisuudet olivat sallittuja, mutta toki niissäkin piti pitää turvavälejä ja käyttää maskeja – jos niitä sattui jostakin saamaan. Keväällä 2020 maskien saatavuudessa oli ongelmia, mutta ei enää vuonna 2021. Kesän ulkoilmakonsertit mahtoivat tuntua upealta ihmisistä, jotka olivat joutuneet viettämään aikaa kotonaan monta kuukautta. Läheskään kaikki ihmiset eivät kyllä uskaltaneet ulkoilmakonsertteihinkaan lähteä tartuntavaaran pelossa. Talvella 2020–2021 lähetettiin paljon konsertteja striimattuina nettiin. Niitä pystyi sitten kuuntelemaan mistä päin Suomea tahansa – jos vain sai ensin tiedon, että missä on mitäkin. Kesäkonserteissa toisten ihmisten tapaaminen on ihan yhtä tärkeää kuin musiikin kuunteleminen. Striimatuissa konserteissa ei tavannut muita ihmisiä lainkaan, ja musiikin kuuntelu elektroniselta laitteelta ei myöskään ollut yhtä nautinnollista kuin se olisi ollut konsertissa paikan päällä. Konserttitoiminta kaikkienensa oli pandemiavuosina normaalia huomattavasti vähäisempää.

6. Miten pandemia-aika on muuttanut kanttoreiden työtä

pysyvästi

Paikkakunnalla A oli ennen pandemiaa tapana pitää isoja hautajaisia. Perinteenä oli, että hautajaisiin tulivat myötätuntoaan osoittamaan kaikki kynnelle kykenevät, jotka olivat tunteneet vainajan jollakin tavalla. Pandemian jälkeen tämän paikkakunnan hautajaisten väkimäärä ei ole palannut entiselleen. Pandemia siis saattoi omalta osaltaan muuttaa paikkakunnan hautajaiskulttuuria siten, että niissä ei enää ole 'puolta kylää' mukana kuten ennen tapasi olla. Kaikilla paikkakunnilla tätä ei ole tapahtunut ainakaan samassa mittakaavassa.

Jotkut ihmiset pelkäävät kättelemistä vielä vuonna 2025. Kättelemällä tervehtiminen on vähentynyt useassa seurakunnassa. Kättelemisen sijaan siis tervehditään vain sanallisesti, etenkin jos ollaan

pienessä flunssassa. Joku saattaa ilmoittaa kaikille muistotilaisuuden alussa, että tänään emme tervehdi kättelemällä. Moni haluaa vieläkin purkaa tuntojaan korona-ajastaan kanttoreille. Puhutaan paljon esimerkiksi siitä, miten paljon pelotti ja pelottaa joskus vieläkin koronan tarttuminen tai sen saaminen. Halutaan myös purkaa tuntoja siitä, ettei naapurimaassa asuneita läheisiä päästy tapaamaan pandemia-aikana. Kanttoreille puretaan tuntoja myös siitä, kun ei saanut tulla jonkun sukulaisen hautajaisiin tai siitä, miten ei saanut tulla johonkin tilaisuuteen, koska ei ollut saanut kaikkia koronarokotuksia eli ei ollut ns. koronapassia. Kerrotaan myös siitä, miten kova tarve on nyt tavata ihmisiä, koska korona-aikana se oli kiellettyä. Kanttorit tekevät siis kuuntelemalla ja keskustelemalla enemmän sielunhoitotyötä koronapandemia takia vuonna 2025 kuin ennen pandemiaa. Pienemmillä paikkakunnilla väki oli vähentynyt pandemian jälkeen myös jumalanpalveluksissa ja hartaustilaisuuksissa. On vaikea sanoa, mikä osuus tässä oli pandemialla ja mikä normaalilla väestön ikääntymisellä ja luonnollisella poistumalla.

Kanttori E kertoo, että seurakunnan musiikkityön kohdalla on palattu lähes normaaliin ennen koronapandemiaa olleeseen työskentelyyn. Kuoroonkin laulajat ovat palanneet takaisin. Konserteissa ja musiikkitilaisuuksissa osallistujamäärät ovat laskussa verrattuna aikaan ennen koronaa. Nykyään tulee lisääntyvässä määrin kyselyjä ja esiintymistarjouksia muusikoilta.

Joitakin käytäntöjä pandemia on muuttanut. Kanttori E kertoo, että hän on pandemian myötä jättänyt kättelyt pois ja pyrkinyt pesemään käsiään useammin. Kokouksista on suurempi määrä etäkokouksia kuin ennen pandemiaa. Myös yhdistysten ja ammattiliittojen kokouksia sekä joitakin valtakunnallisia kokouksia pidetään edelleenkin Teamsin kautta, jolloin matkustaminen vähenee.

Jos jotakin positiivista haluaisin itse pandemia-ajasta keksimällä keksiä, niin tulihan silloin aika paljon nauhoitettua omaa soittoa ja laulua ja kuunneltua miltä se kuulostaa. Opiskelijana olin tehnyt sitä paljon muutenkin, eli se nauhoittaminen oli sinänsä tuttua. Pandemian aikana näki kuitenkin myös videolta omaa esiintymistään, puhumistaan, soittoa ja laulua paljon enemmän kuin koskaan ennen. Siinä oppi, että miltä sitä näyttää ja kuulostaa toisten silmin ja korvin. Tällainen itsensä kuvaaminen ja sen pohjalta itsensä arvioiminen siis arkipäiväistyi pandemian aikana.

7. Pohdintaa

Seurakunnat pitivät huolta työntekijöistään. He saivat käyttöönsä suojamaskeja, muovisia kasvosuojia, kertakäyttökäsineitä ja käsidesiä. Pienimmästäkin nuhasta sai mennä heti koronatestiin ja työnantajan luvalla sai sairastaa kotona ilman lääkärintodistusta normaalia pidempään. Rajoitukset olivat tärkeitä myös kanttoreiden työturvallisuudelle, vaikka ne ikäviä olivatkin, koska he väistämättä joutuivat tapaamaan työssään ihmisiä pandemia-aikana, esimerkiksi vainajien omaisia.

Pahimmillaan koko seurakunnan toiminta siirtyi Internetiin, kuten aivan pandemian alussa tapahtui. Pandemiarajoitusten aikaan seurakuntien toiminta jäi vajavaiseksi kristittyjen yhteyden osalta. Ei ole sama asia seurata jumalanpalvelusta ruudulta kuin mennä kirkkoon tapaamaan muita ihmisiä, eikä kuorolaisten oma WhatsApp-ryhmä tai Zoom-kokous korvaa kuoroharjoituksia. Tämä kävi raskaaksi pidemmän päälle kanttoreillekin.

Yli 60% seurakunnista ei vietetty ehtoollista ainakaan ensimmäisen koronakevään aikana. Kiirastorstaina ja pääsiäisenä 2020 pääsi kyllä ehtoolliselle tutkimuksen mukaan noin 14–55% prosentissa seurakunnista. Käytännöt vaihtelivat tässä kovasti. (Kallasta & Mikkola, 2020) Se johtui luultavasti siitä, että joillakin paikkakunnilla koronatapauksia oli enemmän kuin toisilla. Tiedotusvälineissä oli silloin tarkka seuranta siitä, kuinka monta koronatapausta milläkin paikkakunnalla on, ja sen mukaan säädeltiin tapaamisrajoituksia paikkakuntakohtaisesti. Uutisointi oli kyllä tuolloin harhaanjohtavaa. Jos jollakin paikkakunnalla oli siihen mennessä ollut yksi koronapotilas ja sitten sinne tuli toinen, niin koronatapausten määrän sanottiin nousseen 100 %, mikä sai paikkakunnan kuulostamaan todella pelottavalta paikalta. Tosiasiassa siellä siis oli kaksi koronapotilasta.

Ehtoollinen on tärkeä sakramentti ja itse koen että nöyryydessäni ehtoolliselle pääsen taas Jumalan suosioon. Pandemian alkaessa pelko oli vielä suurta, ja kaikki jotka suinkin siihen pystyivät kököttivät vain omassa kodissaan tapaamatta muita ihmisiä lainkaan. Lisäksi esimerkiksi kasvomaskien eli hengityssuojien saatavuus ensimmäisenä koronakeväänä oli kehnoa. Kasvomaskit antoivat turvallisuuden tunnetta. Omassa seurakunnassanikaan ei ensimmäisenä

keväänä ollut yleistä ehtoollista kirkossa, mutta myöhemmin oli ehtoollismessuja normaaliin tahtiin. Silloin niitä vietettiin siten, että alttarille mentiin maskit kasvoilla jonossa mutta turvavälit pitäen ja desinfioitiin vielä kädet ennen alttarille menoa. Samoin alttarille ei saanut polvistua toisten viereen vaan siellä vain muutama henkilö kerrallaan sai ottaa maskinsa pois ja nauttia ehtoollista. Ehtoollinen nautittiin normaalista poiketen kertakäyttöpikareista. Striimatuissa jumalanpalveluksissa ei yleensä kuvattu ehtoollista vaan kuva joko katkaistiin tai kamera pistettiin seisomaan ja ehtoollisen aikana kuunneltiin tai kuvattiin vain kanttorin soittoa ja laulua. Ehtoollismusiikista tuli siis tavallista tärkeämpää ja muistan soittaneeni sitä paljon pandemia-aikana. Striimatuissa lähetyksissä pandemian aikana oli muutenkin enemmän musiikkia kuin jumalanpalveluksissa yleensä.

Kanttorit tekivät monenlaista työhönsä kuuluvaa suunnittelutyötä pandemia-aikana, mutta rajoitusten takia suunnitelmia ei päästy toteuttamaan kuin ani harvoin tai niitä toteutettiin vain osaksi. Työstä tehtiin siis vain se työläs ja raskas suunnitteluosa, ja mukava sosiaalinen osa taas, jonka avulla kanttorin työtä yleensä jaksaa tehdä, jäi väliin. En siis ihmettele, että pandemian loppupuolella ja sen jälkeen kanttorit olivat kertomansa mukaan väsyneitä.

Näitä haastatteluita tehtäessä väsymystä ei kuitenkaan ollut enää havaittavissa. Kaikki haastatteleman kanttorit selvästi vaikuttivat rakastavan työtään ja olivat siihen hyvin sitoutuneita. Tämän tutkimuksen pohjalta siis saattaisi pystyä tekemään sen johtopäätöksen, että vuonna 2025 kanttorit olivat alkaneet toipua pandemia-ajan aiheuttamasta stressistä. Kertoisiko tästä jotakin sekin, että vuonna 2025 jaksettiin järjestää Valtakunnalliset Kanttoripäivät ensimmäistä kertaa pandemian jälkeen. Yleensä ne on järjestetty joka toinen tai joka kolmas vuosi.

Tutkimusaineistossa on havaittavissa innostuneisuutta ja yleistä tyytyväisyyttä työhön, jota vuonna 2023 pandemian vietyä kanttoreiden voimia oli tutkijoiden mukaan vähemmän ja tämä aiheutti huolta. Oli positiivinen havainto, että nämä haastatteleman kanttorit pitävät työstään, ovat motivoituneita siihen ja jaksavat tehdä sitä hyvin. Tämä tuntuu rohkaisevalta, koska opiskelen itse samaa alaa.

Mietin olisinko saanut erityyppisiä vastauksia, jos olisin löytänyt nuorempia haastateltavia. Kaikkein

kokeneimmat kanttorit nimittäin tuntuivat ottaneen pandemia-ajan kaikkine kummallisuuksineen aika rauhallisesti. Olisi ollut ihan mielenkiintoista tehdä laajempikin tutkimus. Silloin olisin yrittänyt etsiä myös nuoria, vasta valmistuneita kanttoreita haastateltavikseni. Nuoremmilla kanttoreilla olisi saattanut olla teknisten laitteiden käyttö paremmin hallussaan, vaikka eipä siinä vanhemmillakaan kanttoreilla suuria ongelmia tuntunut olleen. Huonolaatuisille laitteille ei nimittäin paljon voi.

Pandemiarajoituksia alettiin hitaasti purkaa kesällä ja syksyllä 2021. Kasvomasseja käytettiin edelleen, vaikka siihen ei veloitettu. Käsiiä desinfiointiin ahkerasti ja ketään ei kätelty. Yli 50 hengen tilaisuuksia ei edelleenkään saanut järjestää, mutta seurakuntien ryhmien kokoontumista rajoitusten lieventyminen helpotti kovasti. Rajoituksia kiristettiin vielä talvellakin 2021–22 useaan kertaan. Tällöin ryhmät eivät aina saaneet kokoontua, mutta kuitenkin paljon useammin kuin vuonna 2020. Striimattuja musiikkitilaisuuksia oli paljon vuonna 2021, sillä yleensä silloin ei vielä sallittu yli 50 hengen kokoontumisia.

8. Yleistä

Haastattelemani kanttorit halusivat tuoda esiin huolensa yksinäisten vanhusten jaksamisesta pandemian aikana ja etenkin nuorten jaksamisesta pandemian jälkeen. Pandemia oli koko yhteiskunnalle koettelemus ja parhaiten siitä selvisivät ne, joilla oli resilienssiä ja elämäkokemusta. Vanhukset saattoivat kärsiä kovasti yksinäisyydestä pandemian aikana, mutta heillä on ollut myös toisaalta kykyä toipua tästä koettelemuksesta. Tämä näkyy tässä tutkimuksessakin esimerkiksi siinä, että vanhimmat kanttorit tuntuvat toipuneen pandemiasta parhaiten ja iäkkäät seurakuntien kuorolaiset ovat kaikki jatkaneet harrastustaan pandemian jälkeenkin. Sen sijaan keskustelimme pitkään siitä, kuinka nuoret kärsivät pandemiasta eniten, ja sen takia huomio kiinnittyi heihin tämän tutkimuksen päätteeksi. Kun ajattelee kaikkea nuorten kokemaa tämän tutkimuksenkin valossa, niin huoli herää kyllä. Kasvuikäiselle nuorelle kaksi vuotta on yhtä kuin ikuisuus. Nuoret joutuivat herkässä kasvuiässä olemaan eristyksissä muista ihmisistä. Voisiko nykynuorten rajuihin sosiaalisiin ongelmiin ja empatiakyvyttömyyteen löytyä yksi syy pandemia-ajan eristyisyydestä? Nuoret ovat saattaneet kärsiä pandemiasta vielä muitakin nuoria

enemmän etenkin jos sosiaalinen turvaverkkonsa on ollut ohkainen. Nuorilla ei ole elämäkokemuksen mukanaan tuomaa resilienssiä ja he tarvitsisivat vielä kovasti aikuisia peilaamaan tunteitaan ja tarpeitaan. Ihan kaikilla ei valitettavasti ole turvallista aikuista lähipiirissään. Turvallisia aikuisia voi löytyä myös erilaisesta nuorten toiminnasta, seurakunnasta tai jonkin harrastuksen parista. Lockdownin alkaessa harrastukset loppuivat kokonaan ja niitä oli harvemmin koko tapaamisrajoitusten ajan. Nuorten selviytymiseen kiinnitettiin monessa seurakunnassa huomiota jo pandemian aikana, ja myös Yhteisvastuu-keräys panosti nuoriin vuonna 2022 teemalla ”Lahjoita mulle huomina”. Se huomina on nyt. Tämän yhteisvastuu-keräyksen kolmannella viikolla syttyi Ukrainan sota, joka vielä vei huomiota pois tästä hyvästä asiasta.

LÄHTEET

Kanttoreiden päiväkirjat ja päiväyrit vuosilta 2020 - 2022

Liikala, Niina & Raatesalmi Kaisa (2022) Koronan vaikutus työhyvinvointiin Paavalin seurakunnan työyhteisössä, Theseus

Onnettomuustutkintakeskus - Koronaepidemian ensimmäinen vaihe Suomessa 2020

Lampinen, Leena & Korkalainen, Samuli (2023) Kirkkomuusikot, koronapandemia ja Kauneimmat joululaulut työroolin ja työhyvinvoinnin näkökulmasta. taju.uniarts.fi

Kuusi, Tuire, Viertiö, Satu, Helenius, Anna, Tervo-Niemelä, Kati (2022) Kirkon hengellisen työn työntekijöiden kokemukset COVID-19-pandemian vaikutuksista työhön ja hyvinvointiin, taju.uniarts.fi

Tervo-Niemelä, Kati (2023) Kutsumus pandemian puristuksessa, Kirkon tutkimus ja koulutus

Kukko, Lotta (2014): Tampereen seurakunnan toiminta sisällissodan aikana, heldahelsinki

Puolustusvoimat - Talvisodan sähkeet

"Olemme kaikki osallisia kaipuun sakramentista" Ehtoollinen ja kirkkoherrojen kokemukset Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa koronakeväänä 2020, Laura Kallasta ja Sini Mikkola, Itä-Suomen Yliopisto 2020

